

Skutečná výše přihlášené pohledávky

Ustanovení § 178 insolvenčního zákona upravuje sankční postih dvojího druhu. První sankce (podle věty první) spočívá v tom, že činí-li zjištěná (skutečná) výše přihlášené pohledávky méně než 50 % přihlášené částky, k přihlášené pohledávce se nepřihlíží ani v rozsahu, ve kterém byla zjištěna (věřitel se nebude moci podílet v insolvenčním řízení na poměrném uspokojení přihlášené pohledávky ani v její zjištěné výši). Druhá sankce (podle věty druhé) pak tkví v tom, že věřitel, který takovou pohledávku přihlásil, bude povinen (na základě rozhodnutí insolvenčního soudu) odvést ve prospěch majetkové podstaty částku, o kterou přihlášená pohledávka převýšila její skutečný (zjištěný) rozsah. Druhé z popsaných sankcí se věřitel může vyhnout tím, že v intencích § 180 insolvenčního zákona nebude (do konečného zjištění výše pohledávky) v insolvenčním řízení vykonávat práva spojená s (dosud) nezjištěnou pohledávkou, první pak tím, že racionálně přistoupí k uplatnění svých nároků v insolvenčním řízení. Hranice 50 % je dostatečně vysoká k tomu, aby rozumně uvažující věřitel byl schopen odhadnout svůj úspěch s přihlášenou pohledávkou v rozsahu, při němž se nedostane do konfliktu se sankcí nastavenou ustanovením § 178 věty první insolvenčního zákona.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 NSCR 53/2011, ze dne 30.9.2013)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v insolvenční věci dlužníka T. s. r. o., se sídlem v J.n.N., vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočky v Liberci pod sp. zn. KSLB 76 INS 5809/2010, o přihlášce pohledávky věřitele č. 14, o dovolání věřitele č. 14 T. KONSTRUKT s. r. o., se sídlem v L., zastoupeného Mgr. M.V., advokátem, se sídlem v L., proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. srpna 2011, č. j. KSLB 76 INS 5809/2010, 3 VSPH 973/2011-P14-7, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění:

Usnesením ze dne 7. července 2011, č. j. KSLB 76 INS 5809/2010-P14-4, odmítl Krajský soud v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci (dále jen „insolvenční soud“) přihlášku pohledávky věřitele č. 14 T.KONSTRUKT s. r. o. (bod I. výroku) a určil, že právní mocí usnesení účast tohoto věřitele v insolvenčním řízení končí (bod II. výroku).

Insolvenční soud vyšel z toho, že:

- 1/ Usnesením ze dne 9. září 2010, zjistil insolvenční soud úpadek dlužníka.
- 2/ Podáním došlým soudu 5. října 2010 přihlásil věřitel č. 14 do insolvenčního řízení dlužníka svou nevykonatelnou, nezajištěnou pohledávku vůči dlužníku ve výši 1.037.346,08 Kč za dlužníkem, a to z titulu smlouvy o dílo uzavřené mezi dlužníkem a věřitelem č. 14 dne 18. dubna 2007. V přihlášce uvedl, že ačkoli dílo provedl řádně a ve sjednaném rozsahu, dlužník uhradil smlouvenou částku pouze částečně, takže k úhradě zbývá 805.514,45 Kč (na jistinu).
- 3/ Při přezkumném jednání, jež se konalo dne 26. října 2010, popřel insolvenční správce pohledávku věřitele č. 14 v celé její přihlášené výši co do pravosti, maje za to, že dílo nebylo provedeno v celém rozsahu a věřitel č. 14 dílo nepředal, takže mu nevznikl nárok na úhradu ceny díla.
- 4/ Insolvenční správce řádně vyrozuměl věřitele č. 14 o popření pohledávky podáním doručeným dne 5. listopadu 2010 a věřitel č. 14 podal v zákonem stanovené lhůtě žalobu o určení pravosti pohledávky ve výši 805.814,45 Kč s příslušenstvím.
- 5/ Dne 13. května 2011 vzal insolvenční správce částečně zpět popření pohledávky věřitele č. 14, a to

ve výši 507.346,- Kč, uváděje, že tak činí na základě dodatečného projednání pohledávky a uzavřené dohody o narovnání.

6/ Podáním ze dne 23. května 2011 vzal věřitel č. 14 žalobu v incidenčním sporu zpět.

Jako důvod zpětvzetí žaloby označil uzavření dohody o narovnání s insolvenčním správcem.

7/ Insolvenční soud zastavil řízení o incidenční žalobě v souladu s ustanovením § 96 odst. 1 a 2 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“) usnesením, které nabylo právní moci dne 22. června 2011.

8/ Insolvenční soud rozhodl usnesením ze dne 31. května 2011 o dodatečném zjištění části nevykonatelné pohledávky věřitele č. 14 ve výši 507.346,- Kč.

Na tomto základě insolvenční soud ve skutkové rovině uzavřel, že přihlášená pohledávka věřitele č. 14 byla v insolvenčním řízení zjištěna ve výši 507.346,- Kč a její zbývající část ve výši 530.000,08 Kč zůstala popřena insolvenčním správcem, když včas podanou určovací žalobu vzal věřitel č. 14 v celém rozsahu zpět.

V rovině právní pak insolvenční soud - cituje ustanovení § 178 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) - především uvedl, že ačkoliv věřitel popřené nevykonatelné pohledávky podal včas řádnou žalobu o určení pravosti své pohledávky, v zahájeném incidenčním řízení se rozhodl nepokračovat a na základě jeho úkonu bylo incidenční řízení pravomocně skončeno. Dodatečně byla zjištěna t přihlášené pohledávky ve výši 507.346,- Kč, a to z důvodu zpětvzetí popěrného úkonu insolvenčním správcem. Protože však část přihlášené pohledávky zůstala i nadále popřena v rozsahu převyšujícím 50 %, „nezbylo“ insolvenčnímu soudu než postupovat v souladu s ustanovením § 178 insolvenčního zákona, ve spojení s ustanovením § 185 insolvenčního zákona.

K odvolání věřitele č. 14 Vrchní soud v Praze v záhlaví označeným usnesením potvrdil usnesení insolvenčního soudu.

Odvolací soud doplnil skutkové údaje, z nichž vyšel insolvenční soud, o zjištění, že v souladu s dodatkem dohody o narovnání, uzavřeným 26. července 2011, vzal insolvenční správce dne 27. července 2011 zpět popření pohledávky ještě v rozsahu částky 11.327,04 Kč (celkem tak došlo ke zpětvzetí popření věřitele č. 14 v rozsahu 50 % přihlášené pohledávky). K odvolacím námitkám se pak vyjádřil následovně:

1/ K významu formálních nedostatků přihlášky pohledávky pro další řízení za situace, kdy je pohledávka v insolvenčním řízení zjištěna.

Potud odvolací soud - cituje ustanovení § 176, § 188 odst. 2 a § 198 odst. 1 insolvenčního zákona - uvedl, že věřitel č. 14 sice nepodal přihlášku pohledávky na předepsaném formuláři, důsledkem toho, že insolvenční správce dne 13. května 2011 vzal zpět popření pohledávky v rozsahu 507.346,- Kč, však je, že v tomto rozsahu je pohledávka zjištěna ve smyslu § 201 odst. 1 písm. c/ o. s. ř. (správně insolvenčního zákona) a tento závěr již nelze v dalším řízení zpochybňovat.

2/ K účinnosti zpětvzetí popření z 27. července 2011.

Odvolací soud - cituje ustanovení § 201 odst. 1 písm. c/ insolvenčního zákona - uvedl, že úkon, jímž insolvenční správce vezme popření nevykonatelné pohledávky zpět, může odklidit důsledky tohoto popření, jen dojde-li insolvenčnímu soudu dříve, než nastane na základě předmětného popření ze zákona následek, že se k popřené pohledávce nepřihlíží. Bylo-li správcovo zpětvzetí popření pohledávky doručeno soudu až poté, co lhůta k podání určovací žaloby věřiteli marně uplynula, soud posoudí tento správcův úkon jako právně bezúčinný a věřitelovu přihlášku odmítne dle § 185 insolvenčního zákona (potud odvolací soud odkázal na své usnesení z 8. prosince 2009, sp. zn. KSUL

44 INS 4109/2008, 1 VSPH 410/2009).

V projednávané věci - pokračoval odvolací soud - vzal insolvenční správce popření pohledávky zpět dvakrát. Poprvé tak učinil v rozsahu 507.346,- Kč dne 13. května 2011, tj. dříve, než věřitel č. 14 vzal zpět žalobu o určení pravosti pohledávky; proto platí, že v tomto rozsahu je pohledávka věřitele č. 14 zjištěna. Podruhé tak učinil 27. července 2011, tj. poté, co věřitel č. 14 vzal zpět žalobu o určení pravosti pohledávky a co bylo řízení pravomocně zastaveno (k 22. červnu 2011).

Odvolací soud měl za to, že závěry vyjádřené v jeho výše označeném usnesení dopadají i na poměry této věci. Druhé zpětvzetí popření pohledávky učinil insolvenční správce až po pravomocném zastavení řízení o žalobě o určení pravosti popřené pohledávky, kdy nastal nevratný zákonný důsledek upravený v ustanovení § 198 odst. 1 insolvenčního zákona (že se k popřené pohledávce v rozsahu 530.000,08 Kč nepřihlíží). Podle odvolacího soudu je tak namístě závěr, že zpětvzetí popření pohledávky do výše 11.327,04 Kč již nemohlo tento důsledek odklidit, a proto bylo bezúčinné. V důsledku toho neobstojí argumentace, že insolvenční správce vzal účinně zpět své popření v rozsahu 50 % a že sporná pohledávka byla zjištěna v rozsahu 50 %, tj. ve výši 518.673,04 Kč.

3/ K odmítnutí přihlášky pohledávky.

Odvolací soud - cituje ustanovení § 178 a § 185 insolvenčního zákona - dále uvedl, že jelikož v pořadí druhé zpětvzetí popření pohledávky je bezúčinné a věřitelova pohledávka tak byla zjištěna ve výši 507.346,- Kč, jež nedosahuje 50 % pohledávky přihlášené ve výši 1.037.346,08 Kč, nelze ke zjištěné pohledávce v uvedeném rozsahu v insolvenčním řízení přihlížet. Insolvenční soud tak přihlášku pohledávky správně odmítl podle § 185 insolvenčního zákona.

K věřitelovým výhradám týkajícím se neústavnosti § 178 věty první insolvenčního zákona odvolací soud konstatoval, že ve věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem pod sp. zn. KSUL 77 INS 3582/2008, je předmětem ústavní stížnosti zejména skutečnost, že neúspěšnému věřiteli byla navíc uložena sankce ve výši 1.131.106,90 Kč, tj. v částce, o níž přihlášená pohledávka přesahovala výši zjištěné pohledávky (340.852,70 Kč) podle věty druhé uvedeného ustanovení. Doplnil též, že nelze ani přehlédnout, že v mezidobí byla věta druhá citovaného ustanovení (na rozdíl od věty první) novelizována (zákonem č. [69/2011](#) Sb.). Odvolací soud proto neměl argumentaci zpochybňující ústavnost § 178 věty první insolvenčního zákona za důvodnou, podotýká, že toto ustanovení dopadá (v duchu zásad insolvenčního řízení) shodně na všechny insolvenční věřitele.

Věřitel č. 14 podal proti usnesení odvolacího soudu dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 238a odst. 1 písm. a/ o. s. ř., namítaje, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (tedy, že je dán dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.) a že vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování (tedy, že je dán dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 3 o. s. ř.) a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Dovolatel po obsáhlé (v poměru k vlastní dovolací argumentaci) rekapitulaci dosavadního průběhu řízení (v článku III. dovolání) pokládá argumentaci odvolacího soudu za nesprávnou. Odvolacímu soudu vytýká, že se nezabýval tím, že po vydání rozhodnutí insolvenčního soudu nastaly nové skutečnosti (že došlo k dalšímu zpětvzetí popření pohledávky insolvenčním správcem) a k tomuto novému skutkovému stavu bylo nutno při rozhodování přihlídnout. Insolvenční zákon pak zásadně nevylučuje (pokračuje dovolatel) vícero zpětvzetí popření pohledávky insolvenčním správcem, takže nelze dojít k závěru, že by šlo o bezúčinný právní úkon, jak uvádí odvolací soud.

Postupem insolvenčního soudu - tedy uplatněním ustanovení § 178 a § 185 insolvenčního zákona za situace, kdy se věřitel řádně a včas v souladu se zákonem bránil popření své pohledávky a v rámci

řízení o incidenční žalobě došlo k dohodě o narovnání - bylo (podle dovolatele) zjevně porušeno právo věřitele na řádné uplatnění svého práva v insolvenčním řízení. Vzhledem k obsahu důkazů předložených v rámci incidenčního sporu došlo k uzavření dohod o narovnání, tedy v podstatě k uznání důvodnosti pohledávky správcem. Aplikací uvedených ustanovení z ryze formálních důvodů došlo ke zjevné nespravedlnosti, jelikož v důsledku uvedeného rozhodnutí nemá věřitel možnost uplatnit ani nespornou část pohledávky, byť je oprávněná.

Dovolatel trvá i na tom, že ustanovení § 178 insolvenčního zákona je protiústavní a zásah do práv věřitelů nespočívá pouze v možnosti uložení sankce (jak uvádí odvolací soud). Toto ustanovení je zjevně nespravedlivé celým svým obsahem, tedy i v tom, že věřitelům, kterým insolvenční správce popřel více než 50 %, není přiznáno právo na uplatnění nepopřené (tedy nesporné) části pohledávky. De facto tak dochází k zániku možnosti tuto (byť oprávněnou) pohledávku uplatnit. K takovému fatálnímu zkrácení práv věřitele není dán žádný důvod a je v něm třeba spatřovat neoprávněné odepření ochrany práva věřitele na uspokojení pohledávky vůči dlužníku, který je tím naopak naprosto neodůvodněně zvyhodňován, uzavírá dovolatel.

Podle ustanovení § 7 odst. 1 insolvenčního zákona pro insolvenční řízení a pro incidenční spory se použijí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu, nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení.

Pro rozhodnutí vydaná v insolvenčním řízení jsou tudíž ustanovení občanského soudního řádu o přípustnosti dovolání přiměřeně aplikovatelná dle § 7 odst. 1 insolvenčního zákona.

Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. prosince 2012) se podává z bodu 7., článku II., zákona č. [404/2012](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Dovolání je (bez dalšího) přípustné podle ustanovení § 239 odst. 3 části věty před středníkem o. s. ř., nikoli podle ustanovení § 238a odst. 1 písm. a/ o. s. ř., jak nesprávně dovozuje dovolatel (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. září 2008, sen. zn. 29 NSČR 4/2008, uveřejněné pod číslem 25/2009 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, jež je, stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže, dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu). Podmínku, aby šlo o potvrzující usnesení odvolacího soudu, ohledně kterého dovolací soud dospěje k závěru, že má po právní stránce zásadní význam, formulovanou od 1. července 2009 ve větě druhé označeného ustanovení poukazem na obdobné použití § 237 odst. 1 a 3 o. s. ř., má Nejvyšší soud za obsoletní z důvodů popsaných např. v jeho usnesení ze dne 27. července 2011, sen. zn. 29 NSČR 35/2009, uveřejněném pod číslem 151/2011 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek.

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval tím, zda jsou dány dovolací důvody uplatněné dovolatelem.

I. K dovolacímu důvodu dle § 241a odst. 3 o. s. ř.

Tento dovolací důvod nemá dovolatel u dovolání přípustného podle § 239 o. s. ř. vůbec k dispozici (srov. přímo dikci § 241a odst. 3 o. s. ř.), takže námitky s ním spojené jsou pro výsledek dovolacího řízení právně bezcenné.

II. K dovolacímu důvodu dle § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil,

případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

1/ K účinnosti zpětvzetí popření z 27. července 2011.

V době vydání dovoláním napadeného usnesení platil insolvenční zákon ve znění účinném do 29. prosince 2011, tj. naposledy ve znění zákona č. [188/2011](#) Sb. S účinností od 31. března 2011 (po novele insolvenčního zákona provedené zákonem č. [69/2011](#) Sb., kterým se mění zákon č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení /insolvenční zákon/, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů) však insolvenční zákon prošel významnou změnou úpravy týkající se popěrného práva a přezkoumání přihlášených pohledávek. Proto také článek II bodu 1. přechodných ustanovení k zákonu č. [69/2011](#) Sb. určuje, že není-li dále stanoveno jinak, platí zákon č. [182/2006](#) Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, i pro insolvenční řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jestliže v nich dosud nebylo vydáno rozhodnutí o úpadku; právní účinky úkonů, které v insolvenčním řízení nastaly přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, zůstávají zachovány.

Jelikož rozhodnutí o úpadku dlužníka bylo vydáno již 9. září 2010, je pro posouzení dané věci uplatnitelný (s dále popsány výjimkami) insolvenční zákon ve znění účinném do 30. března 2011 (tj. naposledy ve znění zákona č. [409/2010](#) Sb.).

Podle ustanovení § 185 insolvenčního zákona, jestliže v průběhu insolvenčního řízení nastala skutečnost, na základě které se podle tohoto zákona k přihlášce pohledávky nebo k přihlášené pohledávce nepřihlíží, insolvenční soud odmítne přihlášku rozhodnutím, proti kterému je odvolání přípustné a které se doručuje zvláště přihlášenému věřiteli, dlužníku a insolvenčnímu správci; odvolání proti němu může podat jen přihlášený věřitel. Právní mocí takového rozhodnutí účast tohoto věřitele v insolvenčním řízení končí; o tom insolvenční soud přihlášeného věřitele uvědomí ve výroku rozhodnutí.

(Toto ustanovení nedoznalo změn ani později).

Dle ustanovení § 198 odst. 1 insolvenčního zákona věřitelé nevykonatelné pohledávky, která byla popřena insolvenčním správcem, mohou uplatnit své právo žalobou na určení u insolvenčního soudu do 30 dnů od přezkumného jednání; tato lhůta však neskončí dříve než uplynutím 15 dnů od doručení vyrozumění podle § 197 odst. 2. Žalobu podávají vždy proti insolvenčnímu správci. Nedojde-li žaloba ve stanovené lhůtě insolvenčnímu soudu, k pohledávce popřené co do pravosti se nepřihlíží; pohledávka popřená co do výše nebo pořadí je v takovém případě zjištěna ve výši nebo pořadí uvedeném při jejím popření.

(Toto ustanovení s výjimkou vložení nadpisu pod označení paragrafu nedoznalo změn ani po 31. březnu 2011).

Ustanovení § 201 insolvenčního zákona pak určuje, že nevykonatelná pohledávka je zjištěna a/ jestliže ji nepopřel insolvenční správce, b/ jestliže insolvenční správce, který ji popřel, vezme své popření zpět, nebo c/ rozhodnutím insolvenčního soudu ve sporu o určení její pravosti, výše nebo pořadí (odstavec 1). Vykonatelná pohledávka je zjištěna, nebyla-li včas podána žaloba podle § 198 nebo byla-li taková žaloba zamítnuta anebo řízení o ní skončilo jinak než rozhodnutím ve věci samé (odstavec 2). Výsledek sporu o určení pravosti, výše nebo pořadí pohledávky poznamená insolvenční soud v upraveném seznamu pohledávek; učiní tak i bez návrhu (odstavec 3). Rozhodnutí insolvenčního soudu o pravosti, výši nebo pořadí pohledávek jsou účinná vůči všem procesním subjektům (odstavec 4).

Výtka dovolatele, podle níž se odvolací soud nezabýval tím, že po vydání rozhodnutí insolvenčního

soudu nastaly nové skutečnosti (že došlo k dalšímu zpětvzetí popření pohledávky insolvenčním správcem), opomíjí skutečný obsah napadeného rozhodnutí. V něm odvolací soud (jak patrně i z reprodukce shora) naopak rozebral i účinky druhého zpětvzetí popření pohledávky (z 27. července 2011), se závěrem, že jde o zpětvzetí opožděné a tudíž bezúčinné. V tomto ohledu je závěr odvolacího soudu - jemuž dovolatel rovněž oponuje - v souladu s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu, konkrétně s jeho usnesením ze dne 16. prosince 2009, sen. zn. 29 NSČR 18/2009, uveřejněným pod číslem 64/2010 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 64/2010“). V R 64/2010, na jehož závěrech nevidí důvod cokoli měnit a na které v podrobnostech odkazuje, Nejvyšší soud vysvětlil, že prostřednictvím usnesení o odmítnutí přihlášky podle § 185 insolvenčního zákona se v insolvenčním řízení deklaruje již dříve nastalá skutečnost, s jejíž existencí spojuje insolvenční zákon ten důsledek, že se nepřihlíží k přihlášce pohledávky nebo k přihlášené pohledávce. Tamtéž dále ozřejmil, že insolvenční správce může účinně vzít zpět popření pravosti nevykonatelné pohledávky (a ve smyslu ustanovení § 201 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona tak přivodit její zjištění) jen po dobu, po kterou se podle insolvenčního zákona k takto popřené pohledávce v insolvenčním řízení přihlíží. K účinnému zpětvzetí popření pravosti nevykonatelné pohledávky insolvenčním správcem tak může dojít do doby, než marně uplyne lhůta stanovená věřiteli popřené pohledávky k podání incidenční žaloby u insolvenčního soudu a podá-li věřitel včas žalobu o určení pravosti popřené nevykonatelné pohledávky, pak do doby, než rozhodnutí insolvenčního soudu o této žalobě nabude právní moci.

V dané věci vzal insolvenční správce své popření nevykonatelné pohledávky dovolatele podruhé zpět (v rozsahu dalších 11.327,04 Kč) dne 27. července 2011, tedy poté, co nabylo právní moci (dne 22. června 2011) usnesení, jímž insolvenční soud zastavil (pro zpětvzetí žaloby) řízení o incidenční žalobě, kterou se dovolatel domáhal určení pravosti pohledávky ve výši 805.814,45 Kč s příslušenstvím. Ke druhému zpětvzetí popření tak došlo až poté, co ve spojení s právní mocí usnesení, jímž insolvenční soud zastavil řízení o incidenční žalobě, nastala skutečnost, na základě které se k popřené části pohledávky (530.000,08 Kč) nepřihlíželo. Dovolání proto potud není důvodné.

2/ K odmítnutí přihlášky pohledávky.

Podle ustanovení § 176 věty první insolvenčního zákona za správnost údajů uvedených v přihlášce jeho pohledávky odpovídá věřitel.

(Toto ustanovení nedoznalo změn ani později).

Dle ustanovení § 178 insolvenčního zákona, bude-li po přezkoumání postupem podle tohoto zákona přihlášená pohledávka zjištěna tak, že skutečná výše přihlášené pohledávky činí méně než 50 % přihlášené částky, k přihlášené pohledávce se nepřihlíží ani v rozsahu, ve kterém byla zjištěna. Věřiteli, který takovou pohledávku přihlásil, insolvenční soud uloží, aby ve prospěch majetkové podstaty zaplatil částku, o kterou přihlášená pohledávka převýšila rozsah, ve kterém byla zjištěna.

(Toto ustanovení doznalo změn od 31. března 2011 co do podoby věty druhé).

Jak se podává z ustanovení § 180 insolvenčního zákona, povinnost zaplatit částku podle § 178 nebo 179 nelze uložit věřiteli, který práva spojená s nezjištěnou pohledávkou v průběhu řízení nevykonával.

Podle ustanovení § 182 insolvenčního zákona, jestliže na základě přihlášky pohledávky zjištěné v rozsahu uvedeném v § 178 nebo 179 učinil věřitel v insolvenčním řízení úkon, který zhoršil nebo mohl zhoršit postavení jiného věřitele nebo vyjde-li v průběhu insolvenčního řízení najevo, že tento věřitel nepřihlásil pohledávku v dobré víře, nemá skutečnost, že věřitel vzal přihlášku pohledávky

zpět, žádný vliv na rozhodnutí insolvenčního soudu o uložení povinnosti zaplatit částku podle § 178 nebo 179.

Ustanovení § 184 insolvenčního zákona dále určuje, že věřitel, který podal přihlášku pohledávky nebo na něhož se hledí jako na věřitele přihlášeného, může kdykoli v průběhu insolvenčního řízení vzít přihlášku pohledávky zpět. Insolvenční soud vezme zpětvzetí přihlášky na vědomí rozhodnutím, které se zvláště doručuje věřiteli, dlužníku a insolvenčnímu správci; odvolání proti němu může podat jen věřitel. Právní mocí tohoto rozhodnutí věřitelova účast v řízení končí.

Dle ustanovení § 187 insolvenčního zákona pro část přihlášené pohledávky platí postup podle § 184 až 186 obdobně.

(Ustanovení § 180, § 182, § 184 a § 187 insolvenčního zákona nedoznala změn ani později).

Smysl úpravy obsažené v ustanovení § 178 insolvenčního zákona ozřejmuje důvodová zpráva k vládnímu návrhu insolvenčního zákona, který projednávala Poslanecká Sněmovna Parlamentu České republiky ve svém 4. volebním období 2002 - 2006 jako tisk č. 1120, ve své zvláštní části (k § 176 až § 182) následovně:

„Ustanovení § 176 věty druhé osnovy zakotvuje nově pravidlo, podle kterého přihlášku bude možné podat jen na předepsaném formuláři, jehož konečnou podobu upraví prováděcí právní předpis (srov. i § 431). V návaznosti na pravidlo formulované v § 176 větě první osnovy upravují ustanovení § 178, 179, 181 a 182 osnovy postupy stíhající uplatňování přehnaných (neopodstatněných) pohledávek v insolvenčním řízení nebo neopodstatněný pokus o uspokojení pohledávky v lepším pořadí, včetně ručení osob, které za věřitele takovou přihlášku podepsaly. Snahou této úpravy je předejít (na základě zkušeností s podobnými postupy v konkursním řízení podle stávajícího zákona) účelovým manipulacím s přihláškami za účelem posílení vlivu věřitelů na schůzi věřitelů a ve věřitelských orgánech. Ustanovení § 180 pak v této souvislosti nově upravuje možnost věřitele vzdát se do doby zjištění přihlášené pohledávky výkonu práv v insolvenčním řízení s ní spojených a tím předejít možným sankcím plynoucím ze zákona neodpovídajícího (a k tíži tohoto věřitele jdoucího) uplatnění pohledávky v insolvenčním řízení.“

Jak se dále podává i z napadeného usnesení, ve věci vedené pod sp. zn. Pl. ÚS 36/09 probíhalo před Ústavním soudem řízení o návrhu Vrchního soudu v Praze na zrušení ustanovení § 178, § 179, § 180, § 181 a § 182 insolvenčního zákona. Ústavní soud však řízení o tomto návrhu zastavil (z procedurálních příčin) usnesením ze dne 23. dubna 2013, sp. zn. Pl. ÚS 36/09 (dostupným na webových stránkách Ústavního soudu). Nejvyšší soud nicméně poukazuje na odlišné stanovisko soudce zpravodaje (JUDr. Stanislava Balíka), které obsahuje zpravodajskou zprávu, podle níž soudce zpravodaj navrhol zamítnout návrh na zrušení označených ustanovení insolvenčního zákona z následujících důvodů:

„(...)

30. Jak plyne z důvodové zprávy k insolvenčnímu zákonu (viz vládní návrh zákona č. [182/2006](#) Sb. s připojenou důvodovou zprávou, dostupný na internetových stránkách Poslanecké sněmovny na adrese [www.psp.cz](#)), upravují ustanovení § 178, 179, 181 a 182 postupy stíhající uplatňování přehnaných (neopodstatněných) pohledávek v insolvenčním řízení, resp. neopodstatněný pokus o uspokojení pohledávky v lepším pořadí, včetně ručení osob, které za věřitele takovou přihlášku podepsaly. Snahou této úpravy je dle předkladatele zákona předejít (na základě zkušeností s podobnými postupy v konkursním řízení podle tehdy ještě platného zákona o konkursu a vyrovnání) účelovým manipulacím s přihláškami za účelem posílení vlivu věřitelů na schůzi věřitelů a ve věřitelských orgánech. Ustanovení § 180 pak dle důvodové zprávy v této souvislosti nově upravuje možnost věřitele vzdát se do doby zjištění přihlášené pohledávky výkonu práv v insolvenčním řízení s ní spojených, a tím předejít možným sankcím plynoucím ze zákona neodpovídajícího a k tíži tohoto

věřitele jdoucího uplatnění pohledávky v insolvenčním řízení.

31. Jak plyne z napadených ustanovení, sankční postih je dvojího druhu; zákon tu předně stanoví, že činí-li skutečná výše přihlášené pohledávky méně než 50 % přihlášené, tedy věřitelem deklarované částky, k přihlášené pohledávce se nepřihlíží ani v rozsahu, ve kterém byla zjištěna v rámci přezkumného jednání. Další, na první sankci navazující postih spočívá v tom, že věřiteli, který takovou pohledávku přihlásil, insolvenční soud uloží, aby ve prospěch majetkové podstaty zaplatil částku, o kterou přihlášená pohledávka převýšila rozsah, ve kterém byla zjištěna; obdobný mechanismus, toliko s odlišným ohledem na charakter přihlášené pohledávky, je uplatněn v ustanovení § 179 insolvenčního zákona. Věřitel tedy za daných okolností nejen že nezíská svou pohledávku ani ve zjištěné výši, ale nadto je povinen odvést ve prospěch majetkové podstaty částku, o kterou přihlášená pohledávka převýšila její skutečný (zjištěný) rozsah. Důsledkem uplatnění popsaných sankcí je rovněž obligatorní odmítnutí přihlášky s tím, že právní mocí takového rozhodnutí insolvenčního soudu účast daného věřitele v insolvenčním řízení končí (§ 185 insolvenčního zákona).

32. Takový sankční systém se může jevit nepřiměřeně přísným a sám o sobě, bez zřetele k dalším skutečnostem, by vskutku mohl vzbuzovat oprávněné pochybnosti stran ústavní konformity takové právní úpravy, jaké v posuzovaném návrhu na zrušení napadených ustanovení předestřel Vrchní soud v Praze, když kupříkladu argumentuje absencí právně relevantních kritérií rozlišujících mezi přihláškou podanou bona fide a přihláškou podanou mala fide či sledující jiný cíl jsoucí v rozporu se základními zásadami insolvenčního řízení.

33. Ústavní soud však současně při posuzování ústavní konformity napadených ustanovení nemůže odhlédnout jednak od účelu, který jejich prostřednictvím zákonodárce sleduje, jednak od procesních prostředků, které zákonodárce věřitelům poskytuje na obranu před dopadem sankcí a jimiž jsou věřitelé vybaveni.

34. Funkce sankčního postihu, jak byl nastíněn výše, se zdaleka nevyčerpává pouhou hrozbou jako prevencí před potenciálně nežádoucím jednáním věřitelů, nýbrž v sobě zahrnuje i funkci reparační, kdy věřitel, který neopodstatněně nadhodnotil své přihlášené pohledávky, tímto způsobem zároveň „nahradí“ škodu, která by jinak v důsledku dalšího setrvání přihlášené nadhodnocené pohledávky v insolvenčním řízení vznikla ostatním věřitelům; *expressis verbis*, sankční postih tu sleduje především ochranu oprávněných zájmů všech věřitelů, a ve svém posledku tak vede k posílení zásady rovnosti jejich postavení v insolvenčním řízení ve smyslu ustanovení § 5 písm. a) a b) insolvenčního zákona, čímž zákonodárce bezpochyby sleduje zcela legitimní cíl, jelikož na úrovni podústavního práva petrifikuje ústavní princip rovnosti subjektů práva, jak je zakotven v celé řadě ustanovení pramenů ústavního pořádku, zvláště pak v článku 96 odst. 1 Ústavy či článku 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.

35. Protože ustanovení § 178 a 179 insolvenčního zákona sama o sobě výslovně nečiní žádné ohledy na okolnosti, za kterých byla příslušná pohledávka přihlášena, pročez by v konkrétních případech mohlo docházet k neopodstatněnému poškození, a tím i znevýhodnění věřitele v duchu shora naznačených základních zásad insolvenčního řízení, vybavil zákonodárce takového věřitele možnostmi uplatnit své právo žalobou na určení u insolvenčního soudu do 30 dnů od přezkumného jednání podle ustanovení § 198 insolvenčního zákona, jde-li o popření nevykonatelné pohledávky, jako tomu je právě ve sporu řešeném navrhovatelem. Popře-li insolvenční správce vykonatelnou pohledávku, je naopak on sám povinen podat žalobu za podmínek stanovených v § 199 téhož předpisu, což postavení věřitele chrání ještě více, neboť důkazní břemeno zde stíhá insolvenčního správce, a nikoli dotčeného věřitele, což přímo plyne též z § 198 odst. 3 insolvenčního zákona.

36. Pokud jde o zmíněné obligatorní odmítnutí přihlášky a konec účasti sankcemi postiženého věřitele v insolvenčním řízení dle § 185 insolvenčního zákona, nenastávají tyto účinky bez dalšího, když i zde se nabízí opravný prostředek, a to odvolání; dotčený věřitel je o této skutečnosti zpraven přímo ve výroku a v poučení informován o možnosti použití tohoto opravného prostředku; tak je tomu ostatně i ve věci souzené navrhovatelem, kdy věřitel proti takovému rozhodnutí (resp. výroku o odmítnutí přihlášky) brojí odvoláním právě u navrhovatele. Ani zde tak není věřitel krácen na svých

právech.

37. V této souvislosti je třeba vyzdvihnout, že uplatněním žaloby dle jmenovaného ustanovení § 198 insolvenčního zákona se věřitel, jehož pohledávka byla zjištěna ve výši méně než 50 % výše přihlášené pohledávky, a u něhož tak hrozí nástup sankčního postihu dle § 178 nebo § 179 insolvenčního zákona, může účinně bránit proti jejich negativním dopadům; jedná se tudíž o prostředek efektivní, jehož řádné využití může zvrátit pohled insolvenčního správce na přihlášenou pohledávku, a to ať již co do její samotné pravosti, tak i co do její výše.

38. Okolnost, že v žalobě podle § 198 odst. 1 insolvenčního zákona může žalobce uplatnit jako důvod vzniku popřené pohledávky pouze skutečnosti, které jako důvod vzniku této pohledávky uplatnil nejpozději do skončení přezkumného jednání, a dále skutečnosti, o kterých se žalobce dozvěděl později proto, že mu kupující ze smlouvy o prodeji podniku nebo jeho části podle obchodního zákoníku neoznámil včas převzetí dlužníkovu závazku, míru účinnosti tohoto procesního prostředku nikterak nesnižuje; jde o svého druhu koncentraci řízení, jejímž smyslem je urychlit insolvenční řízení, resp. zabránit nadměrným průtahům způsobeným v něm vedlejšími spory. Je zcela na věřitelích a plně v jejich zájmu, aby pokud možno co nejpersvědčivěji doložili, na základě jakých právních titulů a okolností svoji pohledávku přihlašují, neboť by nejen vůči dlužníkovi a insolvenčnímu správci, ale i vůči ostatním věřitelům nebylo přinejmenším korektní, aby věřitelé mohli dodatečně měnit svou argumentaci a přizpůsobit ji svým aktuálním potřebám v reakci na vývoj událostí v insolvenčním řízení. To však neznamená, že je jim v řízení o žalobě dle § 198 insolvenčního zákona zapovězeno blíže osvětlit některé skutečnosti bezprostředně související s konkrétními důvody, které při přihlašování pohledávky uvedli. Z vyloženého tedy plyne, že prokázání okolností svědčících ve prospěch dobré víry podané přihlášky se v řízení o uvedené žalobě nabízí. Ústavní soud proto nemůže za důvodné pokládat argumenty stran striktního přístupu zákonodárce ke všem věřitelům bez možnosti vzít v úvahu konkrétní okolnosti, za kterých přihlášku své pohledávky podali, jak je ve svém návrhu vznesl Vrchní soud v Praze a které jsou rekapitulovány v odstavcích 7 i 8 tohoto nálezu.

(...)

40. Ústavní soud však nemohl přisvědčit ani názorům navrhovatele týkajícím se neústavnosti dalších napadených ustanovení. U § 180 insolvenčního zákona navrhovatel shledává problematickým pojem "výkon práv spojených s pohledávkou", jenž dle něj není zákonem definován, a může tak vzbuzovat interpretační rozpaky, přičemž jako takový "nevymezuje dostatečně zřetelně jednání, jehož se musí věřitel k odvrácení sankce dle § 178 věty druhé insolvenčního zákona v insolvenčním řízení vyvarovat". K tomu pokládá Ústavní soud za nezbytné konstatovat, že vycházejí z principu minimalizace zásahů do rozhodovací činnosti orgánů veřejné moci, ve své judikatuře opakovaně vyložil, že přichází-li v úvahu možnost ústavně konformního výkladu napadeného ustanovení, má tento postup přednost před kasací napadeného ustanovení [srov. např. nálezy Ústavního soudu ze dne 26. dubna 2006 sp. zn. Pl. ÚS 37/04 (N 92/41 SbNU 173; 419/2006 Sb.)]. Výklad jednoduchého práva, nebyl-li již jednoznačně proveden samotným zákonodárcem (např. prostřednictvím legální definice), náleží v první řadě obecným soudům, které mohou dát pojmům či slovním spojením užitým zákonodárcem (či obecněji právo tvůrcem) ostřejší kontury; musí však přitom respektovat normy ústavního pořádku a z nich vyvěrající základní principy právní. Vlastní exegese je přitom do něj oprávněn Ústavní soud zasáhnout jen tehdy, vybočuje-li interpretace obecných soudů z limitů daných jim akty ústavního pořádku. Nic tedy nebrání navrhovateli, aby dle něj „problematický“ pojem naplnil reálným obsahem respektujícím naznačená ústavněprávní východiska. Sama o sobě vyšší míra abstrakce toho či jiného pojmu nepůsobí protiústavnost ustanovení právního předpisu, v němž je obsažen.

41. Krom toho je třeba na tomto místě připomenout, že ustanovení § 180 insolvenčního zákona nijak nezhoršuje postavení věřitelů, ale naopak je v něm zakotven důvod, pro který není možné přistoupit k sankci v podobě úhrady peněžité částky do majetkové podstaty, kterou předvídají ustanovení § 178 a § 179 insolvenčního zákona. Ve své podstatě jde o jednu z možností (vedle zahájení incidenčního sporu dle § 198 insolvenčního zákona), jak se může věřitel vystríhat sankce uhradit ve prospěch

majetkové podstaty rozdíl mezi zjištěnou a přihlášenou výší své pohledávky, nikoli ovšem o jeho povinnost postupovat způsobem, který mohou obecné soudy dále konkretizovat ve své judikatuře. I tato skutečnost svědčí o ústavní konformitě daného ustanovení.

42. Závěry, které byly shora učiněny ve vztahu k ustanovení § 180, lze vztáhnout i na napadené ustanovení § 182 týkající se zpětvzetí přihlášky pohledávky, u něhož má navrhovatel za protiústavní opět výkladové nejasnosti, které je však schopen sám odstranit. Ústavní soud tu musí opakovaně zdůraznit, že jeho primární rolí není výklad podústavního práva. Z ustanovení § 182 je patrné, že jím zákonodárce sledoval, aby postihu neunikl věřitel jen z formálních důvodů, proto, že přihlášenou pohledávku vezme zpět. Napadené ustanovení tedy rovněž sleduje legitimní cíl, kterým je, aby věřitelé nezatěžovali insolvenční řízení neopodstatněnými přihláškami jen proto, že „zkusí štěstí“ a teprve po přezkoumání svých pohledávek, jakmile uvidí, že jim reálně hrozí sankce, z insolvenčního řízení „elegantně vycouvají“ zpětvzetím přihlášky, aniž by nesli jakékoli náklady. Co se rozumí slovními spojeními „úkon, který zhoršil nebo mohl zhoršit postavení jiného věřitele“ a „přihlášení pohledávky v dobré víře“, je zcela v pravomoci obecného soudu, který v nich může promítnout i okolnosti konkrétního případu.

43. K napadenému ustanovení § 181 insolvenčního zákona navrhovatel pouze uvedl, že v případě zrušení § 178 až § 180 insolvenčního zákona postrádá (spolu s § 182 insolvenčního zákona) opodstatnění. Protože Ústavní soud nedospěl k závěru o nutnosti derogace těchto tří napadených ustanovení, jakož ani ustanovení § 182 insolvenčního zákona, nezbývá než konstatovat, že návrh na zrušení § 181 je rovněž nedůvodný. V tomto ustanovení je zakotven institut ručení za splnění povinnosti zaplatit částku podle § 178 nebo § 179 insolvenčního zákona, kdy ručiteli jsou v nerozlučném společenství s věřitelem ty osoby, které přihlášku pohledávky podepsaly. Z ústavněprávního pohledu žádné pochybnosti tato právní úprava nevzbuzuje, jde o standardní úpravu ručitelských vztahů, jejímž smyslem je, aby osoby, které jsou odlišné od věřitele, ale jednájí jeho jménem, nesly patřičný díl odpovědnosti za závažné rozhodnutí, jakým je přihláška pohledávky do insolvenčního řízení.“

Nejvyšší soud uvádí, že se s nosnými argumenty obsaženými v citovaných pasážích zpravodajské zprávy (zejména pod jejími body 31. až 37.) ztotožňuje a pro účely tohoto řízení na ně odkazuje. Také Nejvyšší soud je přesvědčen, že ustanovení § 178 insolvenčního zákona neodporuje ústavnímu pořádku České republiky.

Jak se přiléhavě uvádí pod bodem 31. zpravodajské zprávy, ustanovení § 178 insolvenčního zákona upravuje sankční postih dvojího druhu. První sankce (podle věty první) spočívá v tom, že činí-li zjištěná (skutečná) výše přihlášené pohledávky méně než 50 % přihlášené částky, k přihlášené pohledávce se nepřihlíží ani v rozsahu, ve kterém byla zjištěna (věřitel se nebude moci podílet v insolvenčním řízení na poměrném uspokojení přihlášené pohledávky ani v její zjištěné výši). Druhá sankce (podle věty druhé) pak tkví v tom, že věřitel, který takovou pohledávku přihlásil, bude povinen (na základě rozhodnutí insolvenčního soudu) odvést ve prospěch majetkové podstaty částku, o kterou přihlášená pohledávka převýšila její skutečný (zjištěný) rozsah.

Druhé z popsáných sankcí se věřitel může vyhnout tím, že v intencích § 180 insolvenčního zákona nebude (do konečného zjištění výše pohledávky) v insolvenčním řízení vykonávat práva spojená s (dosud) nezjištěnou pohledávkou, první pak tím, že racionálně přistoupí k uplatnění svých nároků v insolvenčním řízení.

Jinak řečeno, hranice 50 % je dostatečně vysoká k tomu, aby rozumně uvažující věřitel byl schopen odhadnout svůj úspěch s přihlášenou pohledávkou v rozsahu, při němž se nedostane do konfliktu se sankcí nastavenou ustanovením § 178 věty první insolvenčního zákona.

Nejvyšší soud na tomto základě uzavírá, že v dané věci dovolatel požadavku insolvenčního zákona nedostal a o nápravu stavu vzniklého ke dni právní mocí usnesení o zastavení řízení o jeho incidenční

žalobě, jehož vydání ovšem sám přivolal zpětvzetím žaloby, se (ve zjevné spolupráci s insolvenční správce) pokusil (prostřednictvím „druhé“ zpětvzetí popření) až v době, kdy nastala skutečnost na základě které zjištěná (skutečná) výše přihlášené pohledávky (507.346,- Kč) činila méně než 50 % přihlášené částky (1.037.346,08 Kč). Odvolací soud proto správně uzavřel, že byl důvod postupovat dle § 185 insolvenčního zákona, jelikož k přihlášené pohledávce se nepřihlíží ani v rozsahu, ve kterém byla zjištěna (§ 178 věta první insolvenčního zákona).

Dovolání tak ani v tomto rozsahu opodstatněno není.

Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl (§ 243b odst. 2 část věty před středníkem o. s. ř.).

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Cenové rozhodnutí rozporné se zákonem](#)
- [Autonomie vůle](#)
- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zmatečnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Střídavá péče](#)
- [Restituce](#)
- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)